

инвентарен №2856, а сега под сигнатура НР 115 е бил проект за тази „усобна книга“? Най-вероятно, защото включения в него певчески репертоар (преводен и авторски), е изцяло съобразен с богослужебните последования от годишния и денонощен кръг, изпълняван по време на всенощни бдения и празнични служби, тъй като по съдържание много наподобява на издадената през 1834 г. в Цариград Антология от Григорий Протопсалт.¹³ А ако не е „усобната книга“ на рилските музикални дейци, то голяма част от включения в неговия музикален ръкопис певчески материал е щяло да влезне в нея.

137 години след смъртта на йеромонах Неофит Рилски риломонастирското братство успя да издаде през 2015 г. музикален сборник – ръкописа на отец Неофит, следвайки завета му да издадат една „усобна книга“ от рилските преводи и съчинения. Йеромонах Макарий¹⁵ (Чакъров) пише в предговора на изданието: *От напътствията в началото на ръкописа става ясно, че главната цел на тази негова работа била отпечатването ѝ в отделен псалтириен сборник.*¹⁶

След преглеждане на антологията, включваща песнопения от Вечернята, Утренята, Златоустовата и Преждеосвещената св. Литургия, а също от св. Четиридесетница, Страстната и Светлата Седмица, се установява, че тя е особено актуална днес, защото включения в нея редактиран богослужебен певчески репертоар допълва и обогатява съкровищницата на Източното църковно пеене в България и популяризира музикалното творчество на

йеромонах Неофит Рилски – *бележит български духовник и просветител, патриарх на българските писатели и педагози и неуморен труженик на българското Възраждане.*¹⁷

Литература

1. Атанасов, А., С. Куюмджиева, В. Велинова, Е. Узунова и Е. Мусакова. Славянски музикални ръкописи в Рилския манастир. С., 2012.
2. Атанасов, А. За авторските песнопения на Неофит Рилски. – Българско музикознание, 1988, № 1.
3. Атанасов, А. Преводните песнопения на Неофит Рилски. – Българско музикознание, 1988, № 2.
4. Атанасов, А. Музикалните ръкописи в Рилския манастир. – Българско музикознание, 2007, № 3 – 4.
5. Динев, П. Рилската църковно-певческа школа в началото на 19 в. и нейните представители. – Изв. Инст. музика, 4. С., 1957.
6. Йеромонах Неофит Рылец. Описание болгарского священного монастыря Рыльского. С., 1879.
7. Йеромонах Неофит Рилски. Антология. Рилска света обител, 2015.
8. Куюмджиева, С. Рилската певческа школа: Йоасаф Рилски и Неофит Рилски. – В: „И даде земята им за наследство...“ С., 2014.
9. Културното наследство на Рилския манастир – състояние и перспективи на проучването, опазването и реставрирането му. С., 2011.
10. Наследството на отец Неофит Рилски: изкуствоведски, богословски и филологически аспекти. С., 2012.
11. Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, Ταμείον ἀνθολογίας, Κωνσταντινούπολις, 1834.

Ключови думи: йеромонах Неофит Рилски, книжно културно наследство, музикални ръкописи, Библиотека на Рилския манастир

Калейдоскоп

Инициативи от НБС 2018

По материали от сайтовете и фейсбук профилите на библиотеките и организациите

Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“

Среща около „кръглата маса“ събра на 15 май 2018 г. директорите на регионалните библиотеки в Централното фоайе на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ (НБКМ). По покана на

директора Красимира Александрова, провокирана от целите на Националната библиотечна седмица, колеги от цялата страна имаха възможност да споделят успехите и проблемите си пред представители на Министерството на културата и на Комисията по културата и медиите в Народното събрание.

Основният извод от изминалата година е красноречив – над 2 757 450 са читателските посещения в Националната библиотека и 27-те регионални библиотеки у нас. Значително нараства броят на виртуалните потребители, което подчертава необходимостта от ускорено развитие на дигиталните библиотечни ресурси.

¹³ Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, Ταμείον ἀνθολογίας, Κωνσταντινούπολις, 1834.

¹⁴ Въздигнат в архимандритско достойство на 26 март 2017 г., 4 Неделя на Великия пост – Преп. Йоан Лествичник.

¹⁵ За това вж. Йеромонах Неофит Рилски. Антология. Рилска света обител, 2015, с. 6.

¹⁶ Наследството на отец Неофит Рилски: изкуствоведски, богословски и филологически аспекти. С., 2012, с. 8.

Фотограф: Иван Добромиров

Преди началото на срещата бе открита изложбата „Националната библиотека и регионалните библиотеки в България“. В 25 пана е представена дейността на НБКМ и регионалните библиотеки като центрове за библиотечно-информационно обслужване на гражданите и гръбнак на националната мрежа на обществените библиотеки. Те координират и предоставят експертно-консултантска помощ на над 3000 читалищни библиотеки в страната и подпомагат общинската администрация при реализиране на културната политика в областта на библиотечното дело.

Регионална библиотека „Пейо Яворов“ – Бургас

С двудневен форум, озаглавен „Морето! Най-голямото събитие!“ по едноименното стихотворение на Христо Фотев, Регионална библиотека „Пейо Яворов“ отпразнува на 8 и 9 май 130 години от своето създаване. Роденият в Истанбул поет, *но жител на Бургас*, „присъства“ виртуално на конференцията. По повод 100-годишния юбилей на библиотеката Христо Фотев е рецитирал свое стихотворение. Записът с това негово изпълнение бе пуснат отново, 30 години по-късно, като една своеобразна препратка към миналото и бъдещето на храма на книгите.¹

Събитието събра директори на регионални библиотеки, сред които и двама бивши директори на бургаската библиотека – Пенка Йовчева и Наталия Коцева, партньори и приятели от цялата страна.

Поздравителни адреси, цветя, послания и пожелание за следващите 130 години звучаха близо половин час в зала „Георги Баев“ на културен център „Морско казино“. *130 години много ли е, малко ли е за един такъв храм на знанието?*, риторично

¹ Георгиева, Десислава. Библиотеката събра трима директори и приятели за 130 години [онлайн]. Достъпно на: <https://chernomorie-bg.com/post/bibliotekata-sabra-trima-direktori-i-priyateli-za-130-godini-5917>

попита директорът на библиотеката Мария Бенчева в приветствието си към гостите на конференцията. И даде своя отговор: *Тук е събрана паметта на Бургас, събрани са старите книги, но ние искаме да сме млади, различни и модерни*. След нея своя поздрав към работещите в храма на книжовността отправи Паулиана Новакова – внучка на Паулина и Стефан Станчеви. Нейният дядо е бил главен уредник на бургаската библиотека в периода 1934 – 1942. А днес в библиотеката се пази значителна част от личния и творческия архив на писателското семейство.

Поздравителен адрес изпрати евродепутатът Асим Адемов. Заместник-областният управител на Бургас Владимир Крумов поднесе поздравителния адрес от името на областния управител Вълчо Чолаков и подари на библиотеката реплика на най-старото злато, открито в Некропола на Варна. Йорданка Ананиева – заместник-кмет по култура в Община Бургас поздрави работещите в библиотеката от името на кмета на Бургас Димитър Николов и връчи плакета на общината. Поздравителен адрес и цветя поднесе и Живко Господинов, общински председател на БСП – Бургас. Своите пожелания отправи и Спаска Тарандова, изпълнителен директор на фондация „Глобални библиотеки – България“.

Кинорежисьорът проф. Георги Дюлгеров, литературният критик проф. Михаил Неделчев, критикът Митко Новков и музиковецът проф. д-р Юлиан Куюмджиев изнесоха доклади в рамките на конференцията. Те говориха за морето в киното, морето в литературата, морето в изобразителното изкуство и морето в музиката. *Всички те са бургазлии или имат връзка с Бургас, но преди всичко са приятели на библиотеката*, сподели за тях Мария Бенчева.

Регионална библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора

На 10 май 2018 г., в чест на професионалния празник на библиотекарите, в Регионална библиотека „Захарий Княжески“ бе открита изложбата „Тойзи тържествен народен празник...“ по случай 160 години от първото честване в Стара Загора на празника на братята Кирил и Методий. Изложбата е подготвена от Снежана Маринова и Малина Денчева от РБ „Захарий Княжески“, а художественото оформление на паната е на графичния дизайнер Делян Бакалки. Използвани са документи от фондовете на Държавен архив – Стара Загора, Библиотека „Родина“ – Стара Загора, Регионален исторически музей – Стара Загора, Регионална библиотека „Захарий Княжески“ – Стара Загора, Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ и лични архиви.

Поздравления към всички свои колеги от Стара Загора и от региона отправи Надежда Груева, директор на библиотеката. Събитието бе уважено от заместник-кмета на Община Стара Загора Иванка Сотирова, от началника на отдел „Култура“ в общината Диана Атанасова, от директора на Регионалното управление по образование Татяна Димитрова и от директора на Държавен архив – Стара Загора Галентин Караславов. С Грамота за принос в професията по случай празника бе награждена Ирена Петрова, дългогодишен библиотекар в Библиотека „Родина“.

На 11 май 1858 г., неделя, Света Петдесетница в Стара Загора за първи път се чества Денят на Светите братя Кирил и Методий. За събитието има дописка в „Цариградски вестник“ от 31 май същата година. За празника споменава и хаджи Господин Славов в „Хронологическо описание на по-важните и забележителни събития в град Стара Загора в чер-

ковно, училищно и общонародно отношение в XIX в.“. Само две години след призива на Йоаким Груев и честването в Пловдив и една след тържеството в Цариград, старозагорци са сред първите, преклонили се пред делото на славянските просветители. От този момент нататък са вплетени в едно църковният и светският ритуал – водосветът в църквата, тържествената служба, запалените свещи, венците от живи цветя в училищата, шествието по улиците на града, словата на учители и ученици.

Паметен е 11 май 1860 г., когато в Стара Загора, Казанлък, Чирпан и още 20 селища демонстративно се отхвърля върховенството на гръцкия патриарх и духовенство. През 1892 г. Стоян Н. Михайловски написва текста на химна „Върви, народе възродени!“, а през 1901 г. Панайот Пипков – музиката. Първият паметник в България на Светите братя Кирил и Методий е издигнат в Казанлък през 1932 г. Автор и организатор на създаването му е учителят в Казанлъшкото педагогическо училище Иван Топалов.

Вече повече от век и половина, всяка година, поколение след поколение, с песни, слово и цветя славим имената и делото на просветителите, почитаме техните ученици и последователи. В сърцето на всеки българин има съхранен образът на поне един учител, отворил ни очите за красотата на знанието.

На 17 май 2018 г., Справочно-библиографски отдел и сектор „Краезнание“ на библиотеката обявиха за ученици и студенти Ден на отворените врати. На старозагорските младежи бяха представени услугите, които подпомагат и улесняват достъпа до ресурсите на библиотеката. Библиотекарите Петка Синкова, Малина Денчева и Малина Николова показаха как самостоятелно ползвателите да търсят информация в електронния каталог, да проверяват дали библиотеката притежава конкретно заглавие, да разберат какви списания и вестници се съхраняват във фонда на библиотеката, да намерят литература (книги и статии) по даден проблем. Освен че повишиха информационната си култура, младежите участваха в томбола за годишна читателска карта и петима от тях получиха сертификат за безплатно ползване на библиотеката.

Библиотека на Нов български университет – София

На 14 май 2018 г. библиотеката на Нов български университет със съдействието на проф. Пламен Милтенов от Университета „Сейнт Клауд“, Минесота, САЩ организира отворена дискусия „Embedded библиотекар и гемификация в библиотеките: Съвременни американски практики“, с

която стартираха инициативите в рамките на Националната библиотечна седмица. Разговорът провокира участниците, вдъхнови ги и ги зареди с ентузиазъм. Проф. Милтенев изтъкна, че *самите ние трябва да покажем колко сме високи*.

На 17 май се проведе семинарът „Дислексия и библиотечна среда“ с водещ доц. д-р Екатерина Тодорова, Декан на Бакалавърски факултет, преподавател в департамент „Здравеопазване и социална работа“ и член на Управителния съвет на Българска асоциация по дислексия. По време на семинара се коментира въпросът за подходящите шрифтове за дислектици. Един от всеки пет човека в света проявяват симптоми на дислексия. Тази информация е публикувана на сайта на Кристина Костова, разработила първото шрифтово семейство „Adys“, предназначено за хора с дислексия в България.²

Библиотеката на Нов български университет инсталира „Adys“ на потребителските машини в компютърен център I и на всички компютри, предназначени за търсене в библиотечния каталог, разположени на партерния етаж и в близост до бюро „Справочно-библиографска информация“. Шрифтът улеснява възприемането на текстове при хора с лека и средна форма на дислексия. За да се създаде документ с този шрифт или да се прочете готов, създаден с друг шрифт, е достатъчно да се отвори в Microsoft Word документа и да се селектира целият текст, след което от падащо меню „Font“/„Шрифт“ да се избере „Adys“.

В последния ден на Националната библиотечна седмица – 18 май, на библиотеката гостуваха ученици, обучаващи се в специалност „Библиотечнознание“ от Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография. Техен ръководител е Ваня Фотева, която преподава „Основи на библиотечното дело“ и „Книга и книгоиздаване“. Срещата

с учениците бе под надслов „Професия библиотекар“.

Мария Стоянова, ръководител направление „Развитие на колекции“ разказа за библиотечната професия от гледна точка на комплектуването. Ангелина Гимишева, ръководител направление „Каталогизация“ направи демонстрация на създаване на библиографски запис в библиотечната система. Ваня Русева, началник отдел „Технически ресурси и услуги“ говори за разпечатване на триизмерни модели, широкоформатен печат, терминала за самостоятелно заемане и връщане на книги. Гергана Мартинова, началник отдел „Библиотечни и информационни услуги“ предостави възможност на всеки от учениците да направи самостоятелно търсене в електронните ресурси Academic Video Online: Premium на Alexander Street Press, Encyclopaedia Britannica, Britannica Image Quest и eBook Academic Collection на EBSCO.

Фондация НАБИС – София

На 16 май 2018 г. в Центъра за образование и култура „Илиев“ беше проведена годишната среща на асоциираните членове на Фондация НАБИС, в която се включиха представители на университетски, научни и регионални библиотеки от страната. В приветствието от името на Съвета на директорите председателят доц. д-р Емилия Занкина благодари за усилията на екипа на фондацията, както и на всички библиотеки и организации, които допринасят за разрастване на споделените ресурси, предоставяни от НАБИС.

Обзор на дейността на фондацията за изтеклата 2017 г. направи Събина Анева, изпълнителен директор и представи перспективите за развитието ѝ през следващите години. Сводният каталог НАБИС дава достъп до повече от 3 562 000 записи и по думите на негов ползвател *е незаменимо средство за информиране*. Събина Анева представи възможностите на библиотечния софтуер с отворен код Koha, който предлага модерни модели на информационни услуги, отговарящи на световните стандарти и демонстрира каталогизиране чрез копиране на готови записи от електронните каталози на други библиотеки. Фондацията предлага абонаментна поддръжка за адаптирания на български език софтуер Koha, от която досега са се възползвали библиотеките на Американския научен център в София, Съюза на архитектите в България и Висшето училище по телекомуникации и пощи.

Екатерина Дикова, мениджър проекти запозна присъстващите с проекта „Устойчиво опазване и популяризиране на културното наследство в стил ар нуво в Дунавския регион“. Това партньорство

² Adys: Шрифтово семейство, предназначено за хора с дислексия [онлайн]. Достъпно на: <http://www.adysfont.com/>

се реализира в отговор на нуждата от устойчиво и съгласувано опазване, реставриране и популяризиране на архитектурата, изкуството и дизайна в стил ар нуво в Дунавския регион. В рамките на проекта 13 партньорски организации от 8 държави (музеи, национални институти, фондации и общински администрации) се ангажират с научно изследване на произхода и изразните форми на ар нуво в архитектурата на региона, подпомагане на реставрационните дейности на конкретни обекти, дигитализацията и осигуряване на достъп до изображения и метаданни на сгради с ар нуво елементи, предоставени от участващите държави в региона. Общините и Института по градоустройство на Република Словения разработват препоръки за опазване и реставрация на ар нуво, както и с неговото функционално и естетическо вписване в градската среда. Обновяването и устойчивото управление на културното наследство в стил ар нуво се подпомагат от серия прецизно разработени промоционални дейности и кампании на местно, регионално, национално и международно ниво. Ролята на Фондация НАБИС е да координира изготвянето на списък с движимите и недвижими обекти на културно-историческото наследство в стил ар нуво в България, тяхната дигитализация и предоставянето им за единното дигитално хранилище, интерактивната карта и мобилното приложение на проекта.³

Интересен акцент на срещата бе презентацията „Роботиката в библиотеките – мит или реалност“ на Жужа Чакърва, директор на библиотеката на Макс Планк институт за процесуално право – Люксембург. Тя представи своя опит в използването на робота Тори при инвентаризация, при която освен, че се проверява наличието на физическите материали в колекциите, се установява кои книги липсват или пък не са поставени на правилното място. Роботи-

те имат потенциал да изпълняват и много по-голям набор от задачи. В момента няма роботи, създадени специално за ползване от библиотеките, или в редки случаи когато има такива, те изпълняват само един вид задачи, но в бъдеще роботите ще могат да извършват много различни функции.

Въвеждането на роботи в библиотеките ще позволи те да останат отворени 24x7, да предоставят точна и актуална информация, да обслужват потребителите по-добре и дори да ги забавляват. Логичен е въпросът дали роботът просто ще помага на библиотекаря или ще го замени. В отговор на този въпрос, 89,47% от анкетиранияте в проучване, което обхваща академични, национални и големи обществени библиотеки в Германия, Холандия, Люксембург, Лихтенщайн, Норвегия, Швеция и Швейцария и в момента има 85 респонденти, заявяват, че нямат такива опасения. *На библиотекарите ще им бъдат спестени еднообразните задачи и така те ще могат да отделят повече време за по-добро опознаване и обслужване на читателите. Изпълнението на задачи, включващи анализ, иновация, въображение и психология, ще продължат да бъдат основна мисия на библиотекаря,* допълни в заключение Жужа Чакърва.

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

На 17 май в Аулата на Софийския университет Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ на Философския факултет отбеляза 65-та годишнина от своето създаване с юбилейна научна сесия. На събитието присъстваха заместник-министърът на образованието и науката Деница Сачева, Емилия Милкова, депутат от 44-то Народно събрание, член на Комисията по културата и медиите към Народното събрание на Република България и член на Управителния съвет на Българската библиотечно-информационна асоциация, заместник-деканът на Философския факултет проф. Соня Карабельова, ръководството на Университетска библиотека „Св. Климент Охридски“, преподаватели, бивши и настоящи студенти.

Юбилейната научна сесия бе открита от доц. д-р Милена Миланова, ръководител на Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“. Тя припомни, че катедрата празнува дълголетната история на университетското образование в областта на библиотечно-информационните науки в юбилейната 130-годишнина на Софийския университет. По думите ѝ, този празник, изразен в цифри, звучи по следния начин: 95 години от преподаването на библиотекословесни дисциплини, 65 години от създаването на специализирана катедра и

³ Art Nouveau Danube digital repository [онлайн]. Достъпно на: <http://and.civitat.com>

25 години на специалност „Библиотечно-информационни науки“ в Софийския университет.

Доц. Миланова отбелязва, че през всички тези години са следвани най-добрите традиции, развивани са модели на българското висше образование в областта на библиотечно-информационните науки, създадени и утвърдени от проф. Тодор Боров. Тя заяви, че на първо място стои грижата за всички техни студенти – бакалаври, магистри и докторанти и отбелязва, че преподавателите се гордеят с всяко тяхно постижение, следят всяка студентска активност и подкрепят всяка тяхна инициатива. Доц. Миланова изрази своето задоволство, че в юбилейната година поставят началото на нова специалност – „Публични информационни системи“.

Заместник-деканът на Философския факултет проф. Соня Карабелова поздрави колегите си и гостите на научната сесия и подчерта, че в този ден се отбелязва празникът на Философския факултет. Тя не пропусна да отбележи, че в катедрата работят висококвалифицирани и ерудирани учени, личности със силно влияние върху обществените процеси като преподаватели, изследователи и експерти. Тя припомни имената на едни от най-изявените си колеги, работили и работещи в катедрата. Замест-

ник-деканът подчерта, че катедрата се отличава с активното включване на студентите си от трите степени в своя научно-изследователски, културен и административен живот.

Емилия Милкова приветства присъстващите с празника и подчерта изключително важната роля на катедрата за професионалните библиотекари. Тя поднесе своята благодарност за отлично подготвените кадри, които в последствие се реализират в библиотечната област в цялата страна и изтъкна, че години наред катедрата създава наука и има голям принос със своите изследвания и научни публикации.

Г-жа Милкова прочете поздравителен адрес от името на Снежана Янева, председател на Българската библиотечно-информационна асоциация. В него тя напомня, че разчитат на екипа на катедрата за решаването на някои от основните проблеми при формирането на политиките и стратегиите за развитието на библиотеките, при реформирането на библиотечната система и преодоляването на критичното състояние, свързано с персонала в българските библиотеки. Емилия Милкова връчи на доц. Милена Миланова почетния плакет на ББИА и отправи своите благопожелания за много здраве и щастие на всички колеги от катедрата.

Юбилейната научна сесия продължи с тържествено слово на проф. Боряна Христова на тема „Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ и световното писмено културно наследство“. В рамките на събитието бяха представени и научните издания „Боряна Христова. Биобиблиография“, състав. Милена Миланова и „Културната памет във времето и пространството: Сборник посветен на 65-годишния юбилей на проф. Симеон Недков“, състав. Петър Миладинов.

Ключови думи: библиотекари, обществени библиотеки, университетски библиотеки

Обучители по финансова грамотност от русенската регионална библиотека обучиха свои колеги в Габрово

През месец май 2018 г. в Регионална библиотека „Априлов-Палаузов“ – Габрово се проведе тридневно обучение по проект „Информационно-комуникационна и финансова грамотност в съвременната библиотека“.

Като обучители в него участваха Валентина Караджова и Иваницка Райкова от Регионална библиотека „Любен Каравелов“ – Русе. Проектът е насочен към възрастни потребители на социални, информационни, библиотечни и други услуги (45+).

Валентина Караджова / training_center@libruse.bg
РБ „Любен Каравелов“ – Русе
Савина Цонева / savina_tsoneva@abv.bg
РБ „Априлов-Палаузов“ – Габрово